

Resumé

Tato práce poskytuje základní vhled do problematiky zániku závazků. V první části se autorka zaměřila na zásady závazkového práva, vymezení souvisejících pojmů, právní zakotvení a dále v obecné rovině na vznik, změnu a zánik závazku. Následně se práce zabývá v obecné rovině zánikem závazků. Dále se autorka zaměřila na vybrané způsoby zániku závazků. Podrobněji jsou rozebrány tyto instituty – započtení, odstoupení od smlouvy, výpověď a následná nemožnost plnění. Jednotlivé instituty jsou, pro přehlednost při čtení textu, zpracovány podle stejné osnovy – obecný úvod, přípustnost, realizace, účinky a závěrečná podkapitola. V této podkapitole se práce zabývá některými specifiky, která se v souvislosti s institutem nabízejí zmínit a také tím, jakým způsobem je v konkrétních situacích s institutem pracováno při jejich výkladu a aplikaci. Práce upozorňuje na některá úskalí, která přináší aplikační praxe. Kromě nastínění problému se autorka pokouší v některých případech nalézt řešení nebo zhodnotit současnou situaci a vývoj problému do budoucna.

K dílčím výstupům této práce patří snaha o poskytnutí způsobu výkladu pojmů „nejistý“ a „neurčitý“ v souvislosti s institutem započtení. Autorka se zaměřuje na výklad a aplikaci ustanovení § 1987 odst. 2 občanského zákoníku. Prvním vstupem je obecný úvod k institutu započtení. Dále informuje o dalším alternativním způsobu, s jehož pomocí lze k výkladu a aplikaci ustanovení přistupovat. Čerpá přitom z dostupné judikatury, komentářové literatury a odborných článků. Autorka dochází k závěru, že lze neurčité právní pojmy „nejistý“ a „neurčitý“ oddělit po jazykové stránce i po stránce právní. Při jejich výkladu a aplikaci by měl být podle autorky také zohledněn konkrétní druh řízení, ve kterém má k započtení dojít (kupř. nalézací, exekuční). Domnívá se, že by přesnější vymezení a oddělení pojmů mohlo přinést zjednodušení při výkladu a aplikaci. Dále se autorka zabývá rozdílem mezi pozitivním a negativním zjištěním „jistoty“ a „určitosti“. Dochází k závěru, že pozitivní zjištění má z hlediska účinků větší význam než negativní. Tato pasáž může poskytovat různé aspekty, které mohou přispět k ujasnění a ustálení výkladu zmiňovaných neurčitých právních pojmů.

Dále je řešena v souvislosti s institutem výpovědi problematika tzv. šňěrovacích smluv (§ 2000 ObčZ). Autorka dospívá k názoru, že na výklad tohoto ustanovení není v odborné obci jednoznačný konsenzus. Domnívá se, že při

aplikaci je nutné postupovat s jistou zdrženlivostí a obezřetností, protože toto ustanovení významným způsobem prolamuje zásadu *pacta sunt servanda*. Naproti tomu shledává toto ustanovení velice praktickým. Cílem smluv by nemělo být jejich „slepé následování“ s nezřetelem na okolnosti. Domnívá se, že je důležité, aby v případě dlouhodobých smluv měly strany možnost nechat závazek přezkoumat soudem, pokud se budou domnívat, že se okolnosti změnily natolik, že závazek již neslouží k zamýšlenému účelu. Samozřejmě riziko změny okolností u smluv na dobu delší než 10 let nebo na dobu neurčito bude existovat vždy. Domnívá se, že přestože se toto ustanovení využívá zatím jen sporadicky, je dobře, že nám občanský zákoník v případě vážných důvodů nebo podstatné změny okolností takové řešení umožňuje.

Dále se autorka zabývá aktuálními stanovisky Nejvyššího soudu, která se zabývají odstoupením od smlouvy z důvodu porušení ujednání podstatným způsobem. Na základě judikatury shrnuje mj., že porušení podstatným způsobem bude takové jednání, které znemožní užívat věc k účelu, ke kterému je určena.

Autorka se také zabývá pojmy, které se v občanskoprávní úpravě objevovaly již před účinností aktuálního občanského zákoníku. Judikatura k institutu následné nemožnosti plnění poskytovala přehled některých rozhodnutí za období delší dvaceti let. Z těchto materiálů tak bylo možné dovodit některé jasnější závěry. Z řady rozhodnutí vyplývá, že zánik závazku pro následnou nemožnost plnění musí být skutečně důvodný a dochází k němu až po vyčerpání alternativ, které umožňují v závazku setrvat, čímž představuje jisté *ultima ratio*. Nejprve je vždy nutné hledat řešení, prostřednictvím kterého by bylo plnění možné zajistit jinak. V případě smlouvy o dílo má zhotovitel dokonce povinnost zajistit náhradní plnění, pokud sám není schopen i nadále plnit. Autorka zmiňuje v souvislosti institutu následné nemožnosti plnění také tzv. hospodářskou nemožnost plnění. Domnívá se, že pod tíhou současné situace mohou být případy hospodářské nemožnosti stále častější a je tak namístě se tímto problémem do budoucna blíže zabývat.

Přínosem a záměrem práce je poskytnutí pohledu z hlediska aplikační praxe soudů, vzhledem k bohatému prostoru, který byl zkoumání judikatury a dovozování závěrů věnován. Je evidentní, že problematika závazků je stále aktuální a nosné téma. Současná situace, kdy je svět ochromen pandemií koronaviru, jasně ukazuje, že se tyto okolnosti promítají do závazkových vztahů, kupř. do jejich změn či zániku. Autorka se rozhodla zařadit nad původní rámeček

práce kapitoly zabývající se touto problematikou. Kromě české úpravy se zabývá také dopady na závazkové vztahy v Itálii. Autorka čerpá, jak z italské právní úpravy, tak i z judikatury a dalších zdrojů. V této kapitole se podrobněji věnuje institutu vyšší moci a situaci změny okolností, která může způsobit zvláště hrubý nepoměr stran. Mezi úpravami shledává řadu podobností. Autorka také věnuje prostor praktickým možnostem postupu v případě změny okolností, které mohou v důsledku pandemie COVID-19 nastat. Dochází k závěru, že opatření spíše naplňují charakteristiky *vis maior*. Domnívá se, že podmínka nepředvídatelnosti je poměrně relativní. Situaci je třeba posuzovat individuálně s ohledem na dobu, kdy byl závazek uzavírán a hledat mezi ní a závazkovým vztahem příčinnou souvislost. Kromě dalšího také upozorňuje, že jak z české tak italské doktríny vyplývá, že pokud dlužník neplní závazek z důvodu nedostatku financí, nejedná se o skutečnost, která vede k zániku závazku pro nemožnost plnění.